جمع و تدوین

محمد حسن رجائی زفره‌ای

اسفند ۱۳۶۲

جمادی الثانی ۱۴۰۴

شماره	لغت	معنی

گویش مردم زفره کوهپایهٔ اصفهان.

زفره ده از بخش کوهپایه شهرستان اصفهان.

۷۲ کیلومتری شمال شرقی اصفهان.

۳۰ ″ کوهپایه (مرکز بخش کوپا)

همسایگان:

نیستان - شرق
کسار (قصاره) شمال شرقی
} این دو روستا تابع برزاوند اردستان است.

فشارک - جنوب شرقی

ورتون - جنوب غربی

آگرم - غرب

ص ۶

مضارع التزامی ش

شماره	لغت	معنی
	مثال:	ان م و
		م ید ن
	بردم	بشان BOŠÂN
	بروی	بشه BEŠEH
	برود	بوشو BUŠU
	برویم	بشم BEŠEM
	بروید	بشید BEŠID
	بروند	بشن BEŠEN

اگر حرف (ب) از اول فارسی و لهجه هر دو حذف شود تغییری نمی کند مثال:

شماره	لغت	معنی
	روم	شان
	روی	شه
	رود	شو

ص ۵

شماره	لغت	معنی
	اگر حرف (ن) = نهی به اول آن افزوده شود:	
	نروم	نشان NAŠÂN
	نروی	نشه NAŠEH
	نرود	نشو NEŠU
	نرویم	نشم NAŠEM
	نروید	نشید NAŠID
	نروند	نشن NAŠEN

و شبیه آن (مضارع التزامی) است از مصدر

ریختن - گریه کردن - گفتن

برژان BEREŽÂN ، برژه . برژو ......

برمان BEREMÂN برمه . برمو ......

بواژان BEVÂŽÂN بواژه . بواژو ......

ماضی ساده

شماره	لغت	معنی
	ماضی ساده	در چند نوع به حرکت را جدا گانه می نویسیم
	ماضی ساده - نوع اول - فعل لازم	
	ضمائر	ون ح و
		م ید ن
	رفتم	بُشون BOŠON
	رفتی	بشه BEŠAH
	رفت	بشو BOŠO
	رفتیم	بشم BEŠEM
	رفتید	بشید BEŠID (BEŠEYD)
	رفتند	بشن BEŠEN

ماضی ساده

شماره	لغت	معنی
	~~[illegible]~~	ماضی ساده - فعل متعدی - نوع دیگر
	ضمائر	م ت ش
		مو تو شو
		(ب) که در اول ضمائر ماضی حرف ب بشوند فعل است
		ضمائر ماضی در شمال زیر بن بشوند در شمال فعل است
	ریختم	بم رت BEMRET
	ریختی	بت رت BETRET
	ریخت	بش رت BEŠRET
	ریختیم	بمورت BEMORET
	ریختید	بتورت BETORET
	ریختند	بشورت BEŠORET

شماره	لغت	معنی
		وش همان است از مصدر: آوردن، آسیب کردن (=خرد کردن)
		دیدن، بردن، شکستن و ....
بم آرت	BEM HÂRT	= آوردم
بم هرت	BEM HART	= آسیب کردم (خرد کردم)
بم دی	BEM DI	= دیدم
بم برت	BEMBART	= بردم
بم همرت	BEMHEMART	= شکستم
بم وات	BEMVÂT	= گفتم

شماره	لغت	معنی
		با همان قاعده (صفحه ۵)
		از مصدر خوردن، دوشیدن ....
بم خو	BOM XD	= خوردم
بم دت	BOMDOT	= دوشیدم
	....	
		با پیشوند ـ و ـ در اول فعل ماضی
وم چش	VAMČEŠ	= چشیدم
وم که	VAM KAH	= باز کردم
وم دا	VAM DÂ	= برپا نهادم، نشستم ـ استوار کردم

ماضی ساده (نوع سوم)

شماره	لغت	معنی
شناسه :	م	ت ش
	مو	تو شو
شناسه در آخر واقع می‌شود	مثال : وات	VÂT
گفتم	واتم	VÂTOM
گفتی	واتت	VÂTOT
گفت	واتش	VÂTOŠ
گفتیم	وات‌مو	VÂTMO
گفتید	وات‌تو	VÂTTO
گفتند	وات‌شو	VÂTŠO

شماره	لغت	معنی
ویژه بدان است از مصدر : آوردن ، داشتن ، خاموش کردن		
و		
آوردم	هارتم	HÂRTOM
داشتم	دارتم	DÂRTOM
~~داشتم~~ خاموش کردم	ناشتم	NÂŠTOM

ماضی ساده (نوع سوم) مثل ماضی ساده از نوع دوم است

با ۲ روش جداگانه مثال :

واتم VÂTOM = گفتم   بم وات = گفتم

هارتم HÂRTOM = آوردم   بم هارت = آوردم

دارتم DÂRTOM = داشتم   بم دارت = داشتم

ماضی ساده (نوع چهارم)

شماره	لغت	معنی
	ضمائر:	ون ـه ـ
		ـم ید ن
		ضمیر فاعلی سوم شخص ندارد
خوابیدم	هوفتون	HAVOFTON
خوابیدی	هوفته	HAVOFTAH
خوابید	هوفت	HAVOFT
خوابیدیم	هوفتیم	HAVOFTIM
خوابیدید	هوفتید	HAVOFTID
خوابیدند	هوفتن هوفتن	HAVOFTEN (A)

شماره	لغت	معنی
	و مانند آن است از مصدر: گریه کردن (برفت BERAFT)	
	- نشستن (هنیشت HENIŠT)	
گریه کردم	برفتون	BERAFTON
اول شخص مضارع: برمان	BEREMÂN	= گریه کنم
نشستم	هنیشتون	HENIŠTON

ماضی ساده (نوع پنجم)

شماره	لغت	معنی		ملاحظات
	مادهٔ	ول	ج ا	
		م	ید ن	
ایستادم	وس سون	VESSON		
ایستادی	وس سه	VESSAH		
ایستاد	وس سا	VESSÂ		
ایستادیم	وس سیم	(VESSEM) VESSIM		
ایستادید	وس سید	(VESSED) VESSID		
ایستادند	وس سن	(VESSIN) VESSEN		

توجه: که حرف (ی) شبیه کسره یا یای غیرملفوظ است. در B
طریق نوشته شد (که در متن دلخواه آن در هلالین)

شماره	لغت	معنی		ملاحظات
		ورش به آن است از مصدر: برخاستن (بیدار شدن - بلند شدن) - آمدن - رسیدن - و		
برخاستم	ورس سون	VORDSSON = بیدار شدم، بلند شدم		
آمدم	بمون	BOMON		
رسیدم	برسون	BERASON		
آمد (سوم شخص)	بوما	BOMÂ		
رسید (سوم شخص)	برسا	BERASÂ		

شماره	لغت	معنی
		و گذشته آن است از مصدر: آمدن، رسیدن، و.....
آمده‌ام	بمیان	BEMAYÂN
آمده‌ای	بمیه	BEMAYEH
آمده است	بمی	BEMI
	. . . . - . . .	. . - . . - . . . . . .
رسیده‌ام	برسه‌یان	BERASAYÂN
رسیده‌ای	برسه ی	BERASAYE
رسیده است	برسی	BERASI
رسیده‌ایم	برسه‌یم	BERASA YEM

ماضی نقلی (۱)

شماره	لغت	معنی
	ضمائر: یان	یه ی
	ـیم	ـید ـین
	ضمائری که در فعل است	و در ماضی نقلی که فعل به ـه ختم شود
	یک حرف (ی)	قبل از آن اضافه می آید
رفته‌ام	بشته‌یان	BEŠTEHYÂN
رفته‌ای	بشته‌ی	BEŠTEH YE
رفته است	بشتی	BEŠTI
رفته‌ایم	بشته‌یم	BEŠTEHYEM
رفته‌اید	بشته‌ید	BEŠTEHYID
رفته‌اند	بشته‌ین	BEŠTEHYEN

شماره	لغت	معنی
	مثال:	م ت ش
		مو تو شو
	ضمائر فاعلی بین پیشوند و ریشه فعل قرار می گیرد	
ریخته ام	بم رته	BEM RETEH
ریخته ای	بت رته	BET RETEH
ریخته است	بش رته	BEŠ RETEH
ریخته ایم	بمو رته	BEMO RETEH
ریخته اید	بتو رته	BETO RETEH
ریخته اند	بشو رته	BEŠO RETEH

شماره	لغت	معنی
	و نظیر آن است از مصدر: خریدن، گفتن، آبیاری کردن	
خریده ام	بم هرینته	BEM HERİN TEH
گفته ام	بم واته	BEM VÂTEH
آبیاری کرده ام	بم هته	BEM HETEH
	مثلا: باغ یک را آب داده ام = آبیاری کرده ام	
	× × ×	
پنبه زده ام حلاجی کرده ام	ورم ژنته	VAROM ŽENTEH
پکانده ام به نخ کشیده ام قطره دانه تسبیح به نخ کشیدن	وم پکنه	VAM PEKNEH

ماضی بعید (۱)

شماره	لغت	معنی	
رفته بودم	بشته بون	BEŠ TEH BON	
رفته بودی	بشته به	BEŠ TEH BA	
رفته بود	بشته بو	BEŠ TEH BO	
رفته بودیم	بشته بیم	BEŠ TEH BIM (BAJM)	
رفته بودید	بشته بید	BEŠ TEH BID (BEJD)	
رفته بودند	بشته بین	BEŠ TEH BIN (BEN)	

توجه: بیم - بید - بین بِ ئ م بِ ئ د
بِ ئ ن

شماره	لغت	معنی	
[illegible] از مصدر: خفتن (خوابیدن) - سیر بودن - گرسنه بودن - تشنه بودن - آشتی بودن - قهر بودن			
. . . .			
خفته بودم	هفته بون	HOF TEH BON	
سیر بودم	سر بون	SER BON	
گرسنه بودم	وش شه بون	VEŠ ŠEH BON	
تشنه بودم	تشنه بون	TEŠ NEH BON	
آشتی بودم	سول بون	SOL BON	
قهر بودم	هشم بون	HEŠM BON	

ماضی بعید (۲)

شماره	لغت	معنی
رفته بودم	بم رته بو	BEM RETE BO
رفته بودی	بت رته بو	BET RETE BO
رفته بود	بش رته بو	BEŠ RETE BO
رفته بودیم	بمو رته بو	BEMO RETE BO
رفته بودید	بتو رته بو	BETO RETE BO
رفته بودند	بشو رته بو	BEŠO RETEHBO

ترجمه: رِت ب و (رِتَ ه ب و)

حرف «ح» تقریباً زاید است

شماره	لغت	معنی
		و نظیر آن است از مصدر: کاشتن - شناختن - تراشیدن - جویدن - . . . .
	کاشته بودم : بم کاشته بو	BEM KAŠTEH BO
	شناخته بودم - بم شنه سابو	BEM ŠENE SÂBO
	تراشیده بودم - بم تشا بو	BEM TEŠÂ BO
	جویده بودم - بم ژارته بو	BEM ŽÂRTEH BO

دندان گذاشته بودم = نرم کردم = جویده بودم

ماضی بعید (۳)

شماره	لغت	معنی
ضمائر مانند سابق است ولی با ضمه (5) است :		
خوانده بودم	بم خونته بو	BOM XONTEH BO
خوانده بودی	بت خونته بو	BOT XONTEH BO
خوانده بود	بش خونته بو	BOŠ XONTEH BO
خوانده بودیم	بمو خونته بو	BOMO XONTEH BO
خوانده بودید	بتو خونته بو	BOTO XONTEH BO
خوانده بودند	بشو خونته بو	BOŠO XONTEH BO
و نظیر آن است از مصدر: دوشیدن و ...		

دوشیده بودم بم دته بو BOM DOTEH BO

ماضی بعید (۴)

شماره	لغت	معنی
از مصدر: نشاندن [درخت نشاندن = درخت کاشتن]		
نشانده بودم	درم نابو	DAROM NÂBO
نشانده بودی	درت نابو	DAROT NÂBO
نشانده بود	درش نابو	DAROŠ NÂBO
نشانده بودیم	درمو نابو	DARMO NÂBO
نشانده بودید	درتو نابو	DAR TO NÂBO
نشانده بودند	درشو نابو	DAR ŠO NÂBO

توجه: اگر با کسره باشد (دِرِم نابو DEREMNÂBO) = بر او نهاده بودم

دِرِت نابو = در او نهاده بودی و ... ...

ماضی بعید (۵)

شماره	لغت	معنی	ملاحظه
گرفته بودم	هم گِرته بو	HEM GİRTEH BO	
گرفته بودی	هت گِرته بو	HET GİRTEH BO	
گرفته بود	هش گِرته بو	HEŠ GİRTEH BO	
گرفته بودیم	همو گِرته بو	HEMO GİRTEH BO	
گرفته بودید	هتو گِرته بو	HETO GİRTEH BO	
گرفته بودند	هشو گِرته بو	HEŠO GİRTEH BO	

ماضی استمراری (۱)

شماره	لغت	معنی	ملاحظه
	ضمائر:	ون ـه و	
	ـم	ـید ین	
می رفتم	شون	ŠON	
می رفتی	شه	ŠAH	
می رفت	شو	ŠO	
می رفتیم	شیم	ŠEM (ŠİM)	
می رفتید	شید	ŠİD	
می رفتند	شین	ŠEN (ŠİN)	

ماضی استمراری (۲)

شماره	لغت	معنی
	ضمائر :	م ت ش
		مو تو شو
می نوشتم	وم نمشت	VAM NEMEŠT
می نوشتی	وت نمشت	VAT NEMEŠT
می نوشت	وش نمشت	VAŠ NEMEŠT
می نوشتیم	ومو نمشت	VAMO NEMEŠT
می نوشتید	وتو نمشت	VATO NEMEŠT
می نوشتند	وشو نمشت	VAŠO NEMEŠT

نِ م ش ت

ماضی استمراری (۳)

شماره	لغت	معنی
	[illegible]	~~[illegible]~~
	ضمائر :	م، ت، ش، مو، تو، شو
	شباهت کامل به	ماضی استمراری دارد.
	در کلمه: تکاندن.	
می تکاندم	تکنام	TEK NÂM
می تکاندی	تکنات	TEK NÂT
می تکاند	تکناش	TEK NÂŠ
می تکاندیم	تکنامو	TEK NÂMO
می تکاندید	تکناتو	TEK NÂTO
می تکاندند	تکناشو	TEK NÂŠO

شماره	لغت	معنی
		غیبت

و نظیر آنست از مصدر: پکاندن [دانه ریسمان گسیختن، مهره سبحه یا تسبیح] ؛
پراندن [انداختن، پرتاب کردن] ، تازاندن [اسب یا خر یا دیگری
را به سرعت راندن] برشته کردن [نفته کردن، سرخ کردن]
رساندن - پختن - چکاندن - تلاندن [فشردادن
= له کردن = آب آن بیرون آمدن] ساییدن -
پیچاندن - چلاندن - و . . . .

شماره	لغت	معنی
می پکاندم	= پکنام	PEKNÂM
پرتاب کردم می	پرنام	PAR NÂM

شماره	لغت	معنی
می تازاندم	تاژنام	TÂŽ NÂM
برشته کردم می	برژنام	BEREŽ NÂM
می رساندم	رسنام	RAS NÂM
می پختم	پشنام	PEŠ NÂM
می چکاندم	چکنام	ČEK NÂM
له کردم می	تلنام	TEL NÂM
می ساییدم	ساونام	SÂV NÂM
می پیچاندم	پچنام	PEČ NÂM
می چلاندم	چلنام	ČEL NÂM

شماره	لغت	معنی
	مثلاً: بان	ب یو
	بم	بید بن
رفته باشم	بشته بان	BEŠTEH BÂN
رفته باشی	بشته ب	BEŠTEH BA
رفته باشد	بشته بو	BEŠTEH BU
رفته باشیم	بشته بم	BEŠTEH BEM
رفته باشید	بشته بید	BEŠTEH BİD
رفته باشند	بشته بن	BEŠTEH BEN

شماره	لغت	معنی
	گشته بیان از مصدر: آمدن، بیدار بودن، و......	
	آمده باشم: بوماً بان	BOMÂ BÂN
بیدار باشم	باربان	BÂR BÂN

شماره	لغت	معنی
خواهم رفت	شان	ŠÂN = روم
خواهی رفت	شه	ŠEH = روی
خواهد رفت	شو	ŠU = رود
خواهیم رفت	شم	ŠEM = رویم
خواهید رفت	شید	ŠID = روید
خواهند رفت	شن	ŠEN = روند

به صفحه مقابل توجه فرمائید.

شماره	لغت	معنی
	گو	GU = خواه
	~~فروع~~	~~روشنی~~
	گوم	GUM = خواهم
	گوت	GUT = خواهی
	گوش	GUŠ = خواهد
	گومو	GUMD = خواهیم
	گوتو	GUTD = خواهید
	گوشو	GUŠD = خواهند
	گوم بشان	GUMBDŠÂN = خواهم رفت = خواهم (روم)
	گوت بشه	GUTBEŠEH = خواهی رفت
	گوش بوشو	GUŠBUŠU = خواهد رفت

شماره	لغت	معنی	
	برژ	BEREŽ = بریز	
	نرژ	NAREŽ = نریز	
	وچیش	VAČEŠ = بچش (مزه آن را تعیین کن؟)	
	ونچش	VANAČEŠ = بچش	
	بشُ	BEŠ = برو	
	نشُ	NEŠ = نرو	
	هووس	HEVUŠ = بخواب = بخسب	
	هنووس	HANEVUS = نخواب = بیدار باش	

شماره	لغت	معنی	
	درباره گویش زفره کوهپایه اصفهان نمونه‌های زیر قبلاً چاپ شده		
	۱- فروهر	ش ۵ مهر ۱۳۶۲ واژه‌نامه چاپی	
	۲- ایران مهر	ش ۳-۴ آذر ۵۹ اصطلاحات چوپانی	
	۳- هوخت	بهمن ۲۵ ش ۱۰ دی ۱۳۵۳ ابزار کشاورزی	
	۴- نگار و طبیعت	ش ۱۷۰ - دی ۵۲ ش ۱۷۲ اسفند ۵۲	
	و چندین مقاله درباره فولکلور (؟) آبادی که بسیار جالب است		
	نظیر: تقسیم آب به روش سنتی در آبادی زفره - فروهر ش ۴		
	شهریور ۶۲ - مجله کشاورز سال ۵ ش ۵۰ بهمن ۶۲		
	۲- دلو به دوزنه (؟)	آینده ش ۹-۱۰ سال ۸ آذر ۶۱	
	و ...		

[illegible]	[illegible]	معنی	لغت	شماره

چند توضیح :

بندرت کلمه‌ای که در اورک [?] گفته شود فارسی یا شبیه فارسی آن است

مثال :

کی (کِه) خانه = اتاق

در صورت ترکیب بالاخانه - رودخانه - مهمانخانه و ......

کی (که) استعمال نمیشود و بجای آن خونه XONEH است

بالاخونه - روخونه RU XONEH = رودخانه

میوخونه MI VO XONEH = مهمانخانه

۲- میلی = MILI = گربه

گربه‌رو = سوراخی که در پائین دیوار و نزدیک پاشنه در

[illegible]	[illegible]	معنی	لغت	شماره

باز گذارند تا گربه بتواند وارد اتاق شود (یا خارج شود)

با توضیح بالا به گربه میلی MILI گویند

میلی‌رو گفته نمیشود و (گربه‌رو) گویند

۳- کیری KIRI = تنور (تنور نانوایی)

اما تنور ماله = دیگچه [?] زدودن [illegible]

به دور تنور می‌مالند و لعاب نان می‌زنند

به تنهایی « کیری » ولی در ترکیب : تنور ماله گویند -

شماره	لغت	معنی

ب — به عبارت کلمه‌ای پیدا می‌شود که به دو معنی مختلف است

مثال: یقین (اگر آهسته ادا شود) به معنی: شک، تردید، احتمال، شاید، احتمالاً و ...

یقین (اگر بلند گفته شود) بدون شک. حتم، یقین، بدون تردید، قطعاً

ج — به عبارت کلمه‌ای پیدا می‌شود که اسم شبیه آن است و خود آن نیست. به مثال زیر توجه شود.

چنار (درخت چنار) درخت گوده

گوده (درخت گوده) ← چنار

به عبارت دیگر اسامی را جابجا گویند

شماره	لغت	معنی

د — به عبارت کلمه‌ای یافت می‌شود که در فارسی موجود نیست و یا اگر موجود است برعکس است و استعمال ندارد

مثال: خوار (خار) = آسان، مطابق میل

ناخوار = دشوار، خلاف میل = دشوار

ه — گاهی هم به عبارت کلمه‌ای یا کلماتی از جمله افتاده

خدا لو لو رو جوش لو شو = خدا بلند جالش بدر رود

به گفتگو گوینده و شنونده: دعا در حق مریض است. و می‌خواهد بگوید

خدا جان مریض را شفا دهد و از این بلیه نجات یابد

که اگر توجه شود مفهوم عکس یا نفرین است

شماره	لغت	معنی
	و	
		برای یک واژه فارسی در لهجه ۲ کلمه است اما مورد استعمال فرق می‌کند به مثالهای زیر توجه فرمائید
	جیجه = JITEH	پستان (پستان انسان و حیوانات گوشتخوار و بطور کلی پستانی که شیری که از آن بیرون می‌آید انسان نمی‌خورد و حرام است)
	گون GUN	= پستان (پستان نشخوارکنندگان و آهو)

x x x

شماره	لغت	معنی
	ناخوش	= مریض، بیمار (انسان)
	ناچیر	= مریض، بیمار (حیوانات علفخوار)

شماره	لغت	معنی
	چند جمله ساده ~~[illegible]~~	
	دمش لبست	DEMOŠBAST = به من زد به + من + او + زد
	دمت لبست	DEMOTBAST = به من زدی به + من + تو + زد
	دیت لبست	DEYOTBAST = به او زدی به + این + تو + زد به این شخص حاضر تو زد
	به موت وات	به من تو گفت = به من گفتی
	به یوت وات	به این تو گفت = به [این شخص حاضر] گفتی
	به وش وات	به [این شخص حاضر] او گفت

شماره	لغت	معنی
	آرشت	آرد
	آرتی	آردی ((آنطور که در شلغم و هویج و... پخته که آب آن کم است)) عکس آن: اوبی = آبی
	آش‌شر	آستر در مقابل: دومه DUMEH
	آشپه	آهسته
	آشسول	ÂSSUL آهسته و بی صدا
	آشو	ÂŠO = نمدی از خز که لیسیدن کنند و خز نتواند روی آن بگردد.

شماره	لغت	معنی
	آشورمه	قسمتی از پالان - معمولاً جنس زیباتر که قطعه قالی است
	آکله	جذام، خوره خرهٔ = جذام، خوره
	آلج	ÂLEJ = عوض، بدله، تعویض
	آلف	ÂLOF = کرکس، لاشخور
	مالاورگ	= کرکس، لاشخور، عقاب
	آلمو	ÂLMO = آرمان، آرزو

شماره	لغت	معنی
	ابی	دیگر، آینده، بعد، باز
		مفهوم تدریج با لازمات. به مثال نیو توم کرد.
	ابی نزش	= دیگر نیز، بعد نیز، آینده نیز
	بی BI	در آخر جمله و آم می‌شود
	سال ابی	= سال بعد، سال آینده، سال دیگر
	اخووه OXOVVEH	= رشوه، حق السکوت، باج
	گرشش	= گنده = بزرگ
	برمه BEREMEH	= گریه

شماره	لغت	معنی
	ارد (آرژد)	نیمه درخت، نیمه درخت که شکسته
	اردی	برده نشده، نیمه درخت، بخشی از درخت
	ارده	که خمیده شده.
	ازمه EZMEH	بوته و درختچه‌ای بیابانی و کوهی که برای هیزم جمع آوری می‌شود
	خلاشه XELÂSEH	= بوته و درختچه‌ای صحرا و کوه که برای سوزاندن (هیزم) جمع آوری می‌شود
	اژو AŽO	= ارزان
	اژونی	= ارزانی
	گورو GORO	= گران (گرانبها) عکس: ارزان

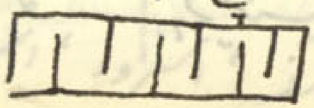
معنی	لغت	شماره
OSBOL = سپرز = طحال	اسبل	
کسی که شکمی برآمده در اثر ناخوشی [یا نوشیدن آب غیر بهداشتی] دارند	اسبلی	
GORČEH = قلوه، کلیه	گرچه	
= ستاره	اِشسارِه	
= آب	آشم	
= مادیان	مادیو	
= آب بارش	یابو	

معنی	لغت	شماره
گذرگاه آب سرپوشیده، جوی سرپوشیده، روزنهٔ آب زیر دیوار	اِشتا EŠTÂ	
شتر	اُشتُر	
شتر ماده	کول	
شتر ماده	عروانه	
کرهٔ شتر	حاشی	
شترخواب، طویله یا کاروانسرای شتران، اشترخوان، شترخوان	اشترخو	
شتاب، اشتاو	اُشتُوی OŠTOVI	

شماره	لغت	معنی
	~~کرابی~~	~~جرزی~~
	اشکمه	ESKEMEH = شکنبه [اصفهان (سیرو)]
	اشپیش	شپش
	رشک	تخم شپش
	اشکنجه	ESKENJEH = شور، غذای پخته شور
	سور	SUR = شور (غذایی که نمک زیاد دارد)
	اشکنه	خورش ساده ESKENEH (روغن + تخم مرغ + آب + نمک)

دیلمان گیلان ایران.

شماره	لغت	معنی
	اُشکوا	OŠKOVA = نانی که برای خیرات می‌پزند. نانی که به فقرا و قاریان قرآن کتابی آمرزش اموات دهند.
	اُشکوبندی	= آلتی که چانهٔ خمیر را روی آن نهاده به تنور زنند تا نان پخته گردد.
	الج	ALAJ کرتابی که دارای چندین کرت (کرتو) است و مدخل آب هر کرت به دیگری متصل است ولی کرت‌ها را مدیم آب دهند

به شکل در روبرو:

شماره	لغت	معنی
	امیو	OMYO = مایه است. مایه‌ای که به پنیر زنند تا ماست شود. آنکه ماستش است
	میونه MEYONEH	تخمی که در مرغدانی گذارند تا مرغ تخم گذارد. مایه مرغدانی، تخم مرغ مایه
	اِشو	امشب
	هُشْ چو	دیشب
	پِرْشو	پریشب

شماره	لغت	معنی
	انگار	ترک، صرف نظر ۲- تصور، خیال، پندار
	انگولی	آهسته
	ناخو	NÂXO = ناخن
	او	«O» آب
	اوبارِ	آبیار
	اوسه	OSEH = آستین
	اوشْسافوروغ	USSÂFURUQ سنگخوارک، اسفرود، اسپرود

شماره	لغت	معنی
	اوف لو	آفتاب
	تُفتو	لعاب
	اُفتوری	آفتابگیر، آفتابی
	انجیل	انجیر
	با	پدر
	مونه MONEH	مادر
	با	۱- شد ۲- بود
	کَخِه با = گم شد	دو با = پیدا بود

شماره	لغت	معنی
	~~مقدس~~	~~احرام~~
	~~[illegible]~~	
	~~بلا~~	
	بار	بیدار
	هُفتِه	خواب
	باکار	بهار
	با-کار	BÂ-HÂR بیاور
	بار	در بافندگی روی دستگاه نهادن، شروع بافندگی
	بار	روی اجاق نهادن ، پختن

شماره	لغت	معنی
	بار	محصول، بر، میوه
	باردار	۱- درخت میوه دار، درخت دارای محصول
		۲- زن آبستن، حامله
	بارتنگ	BÂRTENG بارهنگ (گیاه طبی)
	بانجی	۱- پنجه (پنجه دست)
		۲- شاخه‌ای باریک درخت
	بوچه	BOČEH = آخرین شاخه‌ای باریک درخت
		شاخه‌ای باریک.
	برد	BARD = بیل

شماره	لغت	معنی
	برداوریای	سنگ آسیابی
	برد تلاش	سنگ خاک و کود و خاشاک بردار
	برد لته	سنگ شکم، سنگ لک
	بال	۱- قبول، تأثیرپذیر
		۲- بال مرغ } هر دو استعمال شود
		۳- پر مرغ
	بَر	در (در اتاق، در خانه)
	بردونه	BARDONEH = دری، درظرف.
		سرپوش ظرف
	درف	DARF = ظرف

شماره	لغت	معنی
	بَشن BAŠN	رویه، پنبه، پوشش
	بُل BOL	رطیل، از خانواده عنکبوت. نوعی حشره شبیه عنکبوت [کارتنه]
		۲- در بازی کودکان به مفهوم از هوا به شکل خمیده (کمانی) توپ را گرفتن
		۳- ارزان خریدن، مفت خریدن
	بناله BENÂLEH	تفاله، تفاله خشک شده توت که شیره آن را گرفته اند.
	تفتاله TOFTÂLEH	= تفاله (تفاله میوه)

شماره	لغت	معنی
	بو BO	= بام، پشت بام
	بور BUR	بزرگ
	کس KAS	= کوچک
	گنده GONDEH	= بزرگ
	بولونی BULUNI	= نوعی سفالین مدور که درون و خارج آن لعاب دارد. ظرفی مخصوص روغن، شیره، ترشی، است
	بی ری BIRI	= سوراخ، روزنه، شکاف

شماره	لغت	معنی
	بی نوما BINOMÂ	= بی نماز
		منظور : دشمنان ، حریفان
	پار	پارسال
	پارسال	گ
	پیرار	دوسال قبل
	پاتیل PÂTIL	= سکوئی که دیواره ای کوتاه و لبه ناودان دارد ، کیسه محتوی توت را در آن جا گذارند و با پا فشار دهند تا شیره آن از ناودان بیرون آید = چرخشت

شماره	لغت	معنی
	پاواز PÂVÂZ	پاجوش ، شکیر . نهالی که از ریشه درختی روید .
	پاشش PÂŠEŠ	= پازش گیاه و علف زیادی که از کشتزار و باغ خواهیم درختان را بریدن - وجین کردن ، هرس
	پازن	بز نر کوهی ، چپش کوهی
	پالو	پالان
	پته PATEH	= حواله ، برات ، قبض

گله - گلا (علامت جمع)

شماره	لغت	معنی
	گسک	GESK = بزغاله
	گسک گلا	GESK GELÂ = بزغاله‌ها
	رز	REZ = باغ
	رز گلا	REZGELÂ = باغ‌ها
	کخ	KAX = کاه
	کخ گله	KAXGELAH = کاه‌ها

حروف اضافه

شماره در لهجه	لغت در فارسی	معنی / مثال
حروف اضافه		
و	و	مو و علی بشیم = من و علی رفتیم
خو	با	ع خو مو بما = ع با من آمد
کو	که	بام کو ای بش وینان = خواستم که او را ببینم
بالا	برای	بالام هته = برایم بده

توجه

خو XO یعنی «با» در مثال بالا درست است

اما یک (خو XO) دیگر هست بمعنی «خود»

خومو = خودمان

خوتو = خودتان

خوشو = خودشان

وُ هو نهو

شماره	لغت	معنی
۱	بلند	BELAND = بلند
۲	پن	PEN = پهن (عرض-گسترده)
۳	تیژ	TIŽ = تیز
۴	تش	TEŠ = آتش (نار)
		و = است
1	بلندو	= بلند است
۲	پنو	PENU = پهن است
۳	تیژو	TIŽU = تیز است
۴	تشو	TEŠU = آتش است

شماره	لغت	معنی
	هو = است	
۱	بلند هو	بلند است
۲	پن هو	پهن است
۳	تیژ هو	تیز هست
۴	تش هو	TEŠHU = آتش است
	نهو	NEHU = نهست = نیست
۱	بلند نهو	بلند نهست (نیست)
۲	پن نهو	پهن نیست
۳	تیژ نهو	تیز نیست
۴	تش نهو	آتش نیست

در لهجه کلماتی هست که در زبان فارسی کمتر یا اصلاً نظیر ندارد : مثال

شماره	لغت	معنی
۱	گون GON	= پستان (پستان حیوان علفخوار و آنهائیکه خوردن شیرشان از نظر اسلام حلال است)
۲	جیجه JIJEH	= پستان (پستان انسان و سایر حیواناتی که خوردن شیرشان جایز نیست)
۱	چوری ČURI	= جوجه (جوجه ماکیان؟) جوجه پرندگانی که ابتدا بیرون آمدن از تخم می توانند همراه مادرشان بروند
۲	وچه VEČEH	= بچه (جوجه سایر پرندگان که در لانه می مانند تا بتوانند بعداً پرواز کنند و نیز بچه حشرات و خزندگان و پستانداران . باستثنای آنهائیکه اسم مخصوص دارند)

شماره	لغت	معنی
۱	بترکه BETEREKEH	(= ترکیده) منظور : زائیده جانوران گوشتخوار و پستاندار مانند: گرگ، روباه، و.....
۲	بزه BEZEH	= زائیده انسان و سایر حیوانات
۱	هنگارو HENGÂRU	(= سوم شخص) گوید، حرف زند . اما مطلب صحیحی که گوینده گفته، شنونده از شنیدن آن خوشش نمی آید
	مخو MOXU	(= نالد) (سوم شخص است) شنونده از ناله و گریه و یا گفته او خوشش نمی آید

در صورتیکه اگر: نالو NÂLU سوم شخص = نالد
شنونده بهمدردی و محبت و دلجوئی برمی آید .

امر - نهی

شماره	لغت	معنی
	بوا BEVÂ = بگو	نوا NAVÂ = نگو
	بوخو BOXO = بخور	نخو NAXO = نخور
	بگی BIGI = بگیر	نگی NEGI = نگیر
	بش BEŠ = برو	نش NEŠ = نرو
	برژ BEREŽ = بریز	نرژ NAREŽ = نریز

امر - نهی (نوع دیگر)

از مصدر چشیدن

وچش VAČEŠ = بچش — ونچش VANAČEŠ = نچش

(مزه آن را تعیین کن)

از مصدر آشامیدن:

وخور VAXOR = بیاشام (بخور)

ونخور VANAXOR = نیاشام (نخور)

ص ۶۹

شماره	لغت	معنی
		امر - نهی (نوع دیگر)
	وازنه VÂZNEH = بازکن	
	وازننه VÂZNANEH = بازنکن	
	ول له VELKAH = ول کن = رها کن	
	ول نله VELNAKAH = ول نکن = رها نکن	

پا = خواست

~~(پا ...)~~

شماره	لغت	معنی
	پا = خواست	
	ضمائر : م ، ت ، ش ، مو ، تو ، شو	
خواستم	پام	PÂM
خواستی	پات	PÂT
خواست	پاش	PÂŠ
خواستیم	پامو	PÂMO
خواستید	پاتو	PÂTO
خواستند	پاشو	PÂŠO

شماره	لغت	معنی
	اگر : نخواستم نخواستی ..... (جای هاء عوض شده)	
	به شکل زیر توجه فرمائید	
نخواستم	نم پا	NEM PÂ
نخواستی	نت پا	NET PÂ
نخواست	نش پا	NEŠ PÂ
نخواستیم	نمو پا	NEMOPÂ
نخواستید	نتو پا	NETO PÂ
نخواستند	نشو پا	NE ŠOPÂ

امر - (چا - چو - چه)

شماره	لغت	معنی
	بون	BOVON = بِبُر
	بکن	BEKEN = بکن (خراب کن) بیل (بزن)
	بپیچ	BEPEČ = بپیچ
		اگر (چا) بعد از امر واقع شود
	بون چا	BOVONČÂ = بریده شد
	بکن چا	BEKENČÂ = کنده شد (خراب شد) (بیل زده شد)
	بپیچ چا	BEPEČČÂ = پیچیده شد

شماره	لغت	معنی
		اگر (چو) بعد از امر واقع شود
	بون چو	BOVON ČU = بریده شود
	بکن چو	BEKENČU = کنده شود (خراب شود)
	بپیچ چو	BEPEČČU = پیچیده شود
		اگر (چه) بعد از امر واقع شود
	بون چه	BOVONČEH = بریده شده
	بکن چه	BEKEN ČEH = کنده شده (خراب شده)
	بپیچ چه	BEPEČ ČEH = پیچیده شده

خویشان

شماره	لغت	معنی
	با	BÂ = پدر
	مونه	MONEH = مادر
	گهگاه به استعاره‌ای (خلیفه، بازملیان) نیز: مونه گویند	
	دت	DOT = دخت = دختر
	پور	POR = پسر
	زما	ZOMÂ = داماد
	آروس	ÂRUS = عروس
	برا	BERÂ = برادر
	خخ	XOX = خواهر
	مره	MEREH = شوهر

شماره	لغت	معنی
	ژن	ŽAN = زن
	جینجی	JINJI = زن
	هلولت	HALOLAT = برادرزن
	ژاو	ŽAV = جاری (زن برادرشوهر)
	همریش	= باجناق
	نادتی	NÂDOTI = دخترهمسر (ربیبه)
	ناپوری	NÂPORI = پسرهمسر (ربیب)
	باخسوره	BÂXSUREH = پدرهمسر
	خوسوری	XUSURI = مادرهمسر

۲/۱ اردو بمعنی زن

شماره	لغت	معنی
	مچّد MAČČED	= مسجد
	حموم	= حمام
	برده (بردی)	= میدان آبادی = حسینه آبادی
	اِرْ (ایز)	= آسیاب
	تورونه	= طاحونه = توره، حوض آسیاب
	قُمه QOMEH	= ناودان توره آسیاب
	ناودان استخر	= محل خروج آب توره یا استخر
	دُکو DOKO	= دکان
	کارگه KÂRGEH	= کارگاه
	سوبه SUBEH	= سه راهی، چهارراهی، گودال گاه

شماره	لغت	معنی
	لته LATEH	= کشتزار، کت ۲- کرت، کرتو
	رکهٔ	= خانه = اتاق
	رِز (ریز)	= باغ
	روخونه RUXONEH	= رودخانه

یادآوری:

۱- کی (رکه) به معنی (خانه) و (اتاق) هر دو است

۲- لته، نام قطعه‌ای ... و نیز به معنی کرت جایی که مرز دارد و آب دهند در هر کت چند کرت است

۳- خونه به معنی (خانه) به تنهایی نیست و در کلمات مرکب هست نظیر: بالاخونه، روخونه، میووخونه (...)

شماره	لغت	معنی
	~~[illegible]~~	~~[illegible]~~
	مالمالی MÂLMÂLI	= مارمولک
	محی MAHI	= آفتاب گردک، نوعی مارمولک نوع مارمولک سیاه رنگ
	مار	= مار
	شِرتِ، لغز و اشاره و یا آنکه نخواهند اسم او را بیاورند	
	چوچوله ČUČOLEH	
	وزغ	وزغ = غوک
	دُم لوچه	نوزاد وزغ، بعد از آنکه از تخم بیرون آمد

لوچه = تاکش دُم تاکش ؟

(ظاهراً از نظر شباهت به کوچه (کفچه = تاکش)

شماره	لغت	معنی
	سوس چوساره SUSČOSÂREH	= جعل
	گولی تورنه GULITORNEH	= جعل
	عروس	= سوسک
	آروس خدا	= کفشدوزک، بِنه دور
	کارتنه	= عنکبوت
	زِنبور	= زنبور معمولاً بزرگ و نوع زرد رنگ آن را: زِنبور دُندِه
	زیلی ZILI	= زالو

شماره	لغت	معنی
	قَرْگ	= گرگ
	لو LU	= روباه }
	لوبا LUBÂ	= روباه }
	توره TUREH	= شغال
	موسوله MUSULEH	(اصفهانی: موکوره) از روباه کوچکتر و پوست گرانبهایی دارد
	کووه KUVEH	= سگ
	کوتی KOTI	= توله (توله سگ = توله گرگ = توله پلنگ)
	میلی MILI	= گربه
	توروندار TURUNDÂZ	= سیغول = سنقر، جوجه تیغی بزرگ = تیرانداز با «جوجه تیغی» اشتباه نشود

شماره	لغت	معنی
	کلتکونه KEL TEKONEH	= جوجه تیغی، تشی
	لاپشت	= لاک‌پشت، سنگ‌پشت
	لاس LÂS	= ماده (گوشتخوار ماده) سگ ماده = گرگ ماده = پلنگ ماده معمولاً از (سگ) نباید کوچکتر باشد مثلاً «گربه» و خرگوش را «وچه» گویند
	ترکیده	= زاییده این گونه جانوران را می‌گویند: ترکیده = زاییده = بچه آورده.

شماره	لغت	معنی
	کرک KARK	= مرغ خانگی = ماکیان
	هوروس HURUS	= خروس = ماکیان
	دتک DOTEK	= جوجه مرغ خانگی (دختر) (۲-۶ ماهه)
	هوروس چی	= جوجه خروس (خروس + چی) ۲-۶ ماهه
	چوری ČURİ	= جوجه

قوزا جوجه های مانند مرغ خانگی، تیهو، کبک، اردک اند.
آنها که بعد از آنکه از تخم بیرون آمدند می توانند همراه مادرشان
براه بروند و [illegible]

شماره	لغت	معنی
	وچه VEČEH	= بچه

جوجه پرندگانی که چون از تخم بیرون آیند در لانه هستند
تا مادرشان برای آنها غذا بیاورد
و نیز بچه حشرات و خزندگان و بعضی از جانوران

شماره	لغت	معنی
	قوق	QUQ = کبک
	تبی	TEBİ = تیهو
	کوفتر	= کبوتر
	پوختر	FOXTAR = نوعی کبوتر وحشی و اندکی کوچکتر
	اُردک	= اردک = مرغابی
	قالا	QÂLÂ = کلاغ = زاغ
	قالاچی گیره	= کلاغچه = زاغی = کلاغ سیاه و سفید
	قالاورگ	= لاشخور، کرکس، دال
	آلف	ÂLOF = عقاب = کرکس = لاشخور
	چوزی	ČUZİ = گنجشک

شماره	لغت	معنی	
	رو RU	= روز	
	شو ŠO	= شب	
	روور RUVAR	= روز (روزانه ؟)	
	هزه HEZEH	= دیروز	
	پره PEREH	= پریروز	
	سحبه SAHBEH	= فردا	
	پس سحبه	= پس فردا	
	اُشو	= امشب	
	هُش چو HOŠČO	= دیشب	
	پُرشو FORŠO	= پریشب	

شماره	لغت	معنی	
	اورو	ORD = امروز	
	پار	= پارسال	
	پارسال	= پارسال	
	پریار	FAR YÂR پیارسال (۲ سال قبل)	
	سال بی	سال دیگر = سال آینده	
	وخ نوما	VAXNOMÂ = صبح	
	پوشوم	FUŠUM = ظهر	
	پسین	PESSIN = عصر	
	چاشت	ČAŠT = پیش از ظهر حدود ۹-۱۰ صبح	

همه جا حرف (ج) به (ی) تبدیل شده

شماره	لغت	معنی
	یه (یِ)	YE = جو (یکی از غلات)
	یوز	YUZ = جوز = گردو = گردکان
	یومه	YOMEH = جامه (تلفظ کرمانی)
	یاو	YÂV = جاری (زنِ برادر شوهر)
	یا	YÂ = جا
	وترکیبات آن نظیر	
	یا به یا	جا به جا
	یاافته	جاافتاده
	یاخالی	جاخالی

شماره	لغت	معنی
	یُست	= جُست
	وم یُست	= جُستم = پیدا کردم

گهگاه تبدیل «خ» به (ح)

شماره	لغت	معنی
	~~[illegible]~~	~~انجام~~
	هوروس	HURUS = خروس
	هوروس چی	= جوجه خروس
	هشک	= خشک
	هاله	= خاله
	هال	= خال (نقطه سیاه در بدن)
	هاکشی	= خاکشیر
	هورد	HURD = خرد (کوچک)
	هشم	HEŠM = خشم (قهر)

شماره	لغت	معنی
	هفته	HOFTEH = خوابیده = خفته
	همیر	HEMIR = خمیر
	همیر کار	= خمیرکار (نانوا یا خمیری که در ساز آرد انداخته و خمیر کند - خمیر مایه)

گهگاه تبدیل «ب» به «و»

شماره	لغت	معنی
	وچه	VEČEH = بچه
	وینان	VINÂN = بینم
	وا	VÂ = باد (ریح)
	ووم	VOM = بادام
	وارو	VÂRO = باران
	واز	VÂZ = باز
	وافه	بافه (دسته گندم یا علف)
	والنگ	VÂLENG = بالنگ
	وانگ	VÂNG = بانگ (منظور اذان)

شماره	لغت	معنی
	ورچین	برچین
	ورگی	VARGÎ = برگر
	وس	VAS = بس

ی

معنی	لغت	شماره

ص ۹۲

گهگاه حرف «ز» به «ژ» تبدیل شده

	معنی	لغت	شماره
	ŽAN = زن	ژن	
	ŽANDEH = زنده	ژنده	
	ŽIREH = زیره	ژیره	
	ŽER = زِر	ژِر	
	ŽO = زدو (شیرهٔ چسبنده درخت)	ژو	
	ŽENG = زنگ (تیرگی فلز)	ژنگ	

زفره ZEFREH (گُرِّ آدم)

گویش زفره اصفهان

[illegible] : دکتر حسن [illegible]

[illegible] ۱۳۶۲

۱۴۰۴ [illegible] ج.